

Бадиий очерк эпик турнинг бирмунча кейин вужудга келган жанрларидан хисобланади. Кўпчилик очерклар реал фактлар асосида ва ҳаётда чиндан ҳам мавжуд бўлган шахслар тўғрисида ёзилади. Бундай ҳолларда бадиий тўқимага жуда кам урин берилади, чунки очеркнавис ҳаётда чиндан ҳам мавжуд кишилар ва уларнинг турмушидан олинган воқеалар ҳақида ҳикоя қила туриб, ўша одамлар бажармаган ишлар тўғрисида гапира олмайди. Очеркда шундай далил ва шахслар тасвирланадиги, уларда кишиларнинг типик хусусиятлари ва ижтимоий қонуниятлари акс этади.

Очерк вақтли матбуот учун ёзилган оддий хабардан бадиий асарга ҳос баъзи хусусиятларга, яъни воқеликни типик образлар ва манзараларда акс эттириш фазилатига эга эканлиги билан ажралиб туради.

Очеркда кўпинча қахрамоннинг портрета (сиймоси), маънавий кийёфаси, рухий ва нуткий тавсифи берилади. Бу жанрдаги асарларда характерни тасвирлов-и воқеалар тизмаси қахрамонларнинг иш-ҳаракати содир бўлган жой ва ундаги табиат манзараси билан боғланиб, очеркнинг гоёвий мазмунини бадиий шаклда очади. Очеркда ҳам кўпинча характер типиклаштирилади ва индивидуаллаштирилади ва маълум даражада ривожланишда кўрсатилади. Бу жанрнинг муаммоли очерк, йўл очерклари, хотиравий очерк сингари кўплаб кўринишлари мавжуддир.

Очерк мураккаб ижтимоий шароитларда юзага келди ва ривожланди. У кишиларнинг воқеликдаги ҳали ўрганилмаган ҳодисалари моҳиятини ва асосий белгиларини билиб олишга интилиши билан боғлиқ ҳолда вужудга келган. Очерк фактик материал заминда ёзилиши, ҳажмининг бирмунча кичиклиги туфайли ҳаёт-даги янгиликлар ҳақида тезроқ ва аниқроқ умумлаш-малар чиқариш ҳамда китобхонга етказиш қудратига эга. Шу сабабли, ҳозиржавоб жанр деб қаралган очерк XX аср ўзбек адабиётида тез суръатлар билан тараккий этди. Унинг ривожига Абдулла Қодирий, Ҳамид Олим-н, Гафур Гулом, Абдулла Қаххор, Йўлдош Шамшаров, Иброҳим Раҳим, Ҳаким Назир, Назир Сафаров каби ёзувчилар салмоқли ҳисса қўшдилар ҳамда очеркни чинакам ҳаётий жанрга айлантиришга ҳаракат қилдилар.

Эркин Худойбердиев